گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۱۲۹۶۳
چهارشنبه ۳ دی ۱۴۰۴ ۲۱:۰۳

ناترازی گاز از مرز بحران گذشت

زنگ خطر برای صنعت، برق و ژئوپلیتیک انرژی ایران

با تشدید مصرف گاز در فصل سرد، ناترازی گاز ایران وارد مرحله‌ای تازه و نگران‌کننده شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد کسری گاز کشور نسبت به زمستان گذشته حدود ۷۴ درصد افزایش یافته و عملاً به حدود دو برابر رسیده است. این ناترازی نه‌تنها صنایع بزرگ و تولید برق را با محدودیت جدی مواجه کرده، بلکه جایگاه ژئوپلیتیکی ایران در بازار انرژی منطقه و جهان را نیز تضعیف کرده است.<;br&#۴۷>

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: با آغاز فصل سرما، بار دیگر موضوع ناترازی گاز به یکی از چالش‌های اصلی اقتصاد انرژی کشور تبدیل شده است؛ اما آنچه امسال این بحران را متمایز می‌کند، شدت و دامنه گسترده‌تر آن نسبت به سال گذشته است. قطع یا محدودیت گاز صنایع انرژی‌بر مانند فولاد، پتروشیمی و سیمان، کاهش سهم گاز نیروگاه‌ها و جایگزینی سوخت‌های مایع، نشانه‌هایی روشن از افزایش کسری گاز در کشور هستند.

عبدالله باباخانی، کارشناس انرژی، پیش‌تر اعلام کرده بود که میزان گاز تزریق‌شده به شبکه سراسری حدود ۸۳۵ میلیون مترمکعب در روز است. در مقابل، مصرف بخش خانگی، تجاری و صنایع کوچک به‌طور میانگین به ۶۵۰ میلیون مترمکعب در روز می‌رسد. نیاز نیروگاه‌ها حدود ۳۲۰ میلیون مترمکعب و مصرف صنایع سنگین نزدیک به ۱۹۰ میلیون مترمکعب در روز برآورد می‌شود. علاوه بر این، برای حفظ تولید نفت، روزانه حدود ۳۰۰ میلیون مترمکعب گاز باید به مخازن نفتی تزریق شود.

کسری ۶۱۰ میلیون مترمکعبی؛ عددی فراتر از ظرفیت تحمل

بر اساس این ارقام و با توجه به محدودیت عرضه، سهم صنایع سنگین از گاز حدود ۵۰ درصد، نیروگاه‌ها حدود ۷۰ درصد و تزریق به مخازن نفتی نزدیک به ۱۰۰ درصد کاهش یافته است. حاصل این شرایط، کسری روزانه‌ای در حدود ۶۱۰ میلیون مترمکعب گاز است؛ رقمی که نشان می‌دهد ناترازی گاز نسبت به سال گذشته تقریباً دو برابر شده است.

این در حالی است که سعید توکلی، مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران، در مردادماه ۱۴۰۴ اعلام کرده بود کشور در زمستان گذشته با ناترازی حدود ۳۵۰ میلیون مترمکعبی مواجه بوده است. مقایسه این دو عدد نشان می‌دهد ناترازی گاز طی یک سال حدود ۷۴ درصد افزایش یافته و به سطحی بحرانی رسیده است.

فشار بر تولید، برق و صادرات

افزایش ناترازی گاز پیامدهای گسترده‌ای برای اقتصاد کشور دارد؛ از کاهش تولید صنایع و افت صادرات گرفته تا محدود شدن توان تولید برق و افزایش استفاده از سوخت‌های آلاینده. این وضعیت نه‌تنها هزینه‌های اقتصادی را بالا برده، بلکه امنیت انرژی کشور را نیز با تهدید مواجه کرده است.

غفلت از توسعه میادین؛ از پارس جنوبی تا آرش

با وجود آنکه ایران دومین دارنده ذخایر گاز جهان است، توسعه میادین گازی با چالش‌های جدی روبه‌روست. میدان مشترک پارس جنوبی وارد نیمه دوم عمر خود شده و پروژه‌های فشارافزایی آن هنوز به‌طور جدی آغاز نشده‌اند. در عین حال، بهره‌برداری از میادین مهمی مانند میدان گازی آرش نیز همچنان در مرحله تعلیق قرار دارد.

این عقب‌ماندگی در حالی رخ داده که تقاضای گاز در بخش‌های خانگی، نیروگاهی و صنعتی به‌صورت مستمر در حال افزایش است و برنامه‌های بهینه‌سازی مصرف و ارتقای بهره‌وری نیز نتوانسته‌اند نقش موثری در کنترل مصرف ایفا کنند.

واگذاری مزیت ژئوپلیتیکی به رقبا

افزایش ناترازی گاز تنها یک مساله داخلی نیست؛ بلکه پیامدهای ژئوپلیتیکی مهمی دارد. در شرایطی که پس از جنگ روسیه و اوکراین، بازار جهانی گاز با کمبود منابع مواجه شده، ایران می‌توانست به یکی از بازیگران کلیدی تامین انرژی منطقه و حتی اروپا تبدیل شود. اما ضعف مدیریت، کمبود زیرساخت‌ها و محدودیت‌های فنی ناشی از تحریم‌ها، این فرصت راهبردی را از کشور گرفته است.

در همین حال، قطر و ترکیه بار دیگر پروژه خط لوله گاز قطر-ترکیه را در دستور کار قرار داده‌اند؛ پروژه‌ای که می‌تواند گاز میدان مشترک پارس جنوبی را به اروپا منتقل کرده و نقش این دو کشور را در بازار جهانی انرژی تقویت کند. این در حالی است که بخش قطری میدان با اجرای پروژه‌های فشارافزایی در حال توسعه مستمر است، اما بخش ایرانی همچنان با تاخیر مواجه است.

هاب گازی؛ فرصتی که از دست می‌رود

ایران با ذخایر عظیم گازی خود می‌توانست به هاب گازی منطقه تبدیل شود، اما ناتوانی در تامین نیاز داخلی، عملاً امکان صادرات پایدار و ایفای نقش ترانزیتی را از کشور گرفته است. واگذاری این جایگاه به رقبا، نه‌تنها درآمدهای بالقوه را از بین می‌برد، بلکه تبعات بلندمدتی برای امنیت انرژی و موقعیت راهبردی ایران در منطقه به همراه دارد؛ تبعاتی که جبران آن‌ها به تصمیم‌های فوری، سرمایه‌گذاری گسترده و اصلاحات عمیق در سیاست‌گذاری انرژی نیاز دارد.